

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. II.

non est supersedendum in causa principali, cum plane certum sit, hoc tamen falsitatem non sufficere sententia ferende ex aliis probationibus. Hanc limitationem tradit Bald. in l. 2. num. 50. vers. sed de rigore juris, C. de iis, qui accus. non poss. Angel. de maleficio verb. Inchoata facta, num. 14. in fin. & verb. Comparant dicti, in quasit. num. 20. in fin. Afflct. in d. Conf. Si civiliter agens, n. 16. & decif. 229, num. 3. ubi Ursill. num. 1. Capicus dec. 25. n. 3. Grammat. dec. 60. num. 24. Caesar de Graffis dec. 92. n. 4. Mastrill. decif. 220. n. 9. Rota divers. dec. 206. ex n. 1. part. 2. Faver. lib. 9. Cod. tit. 18. distin. 1. Rolan. confil. 13. num. 17. vol. 2. Trentacinq. d. resolut. 7. n. 5. Gratian. disceptat. forens. tom. 2. cap. 394. num. 31. Farinac. d. quest. 100. n. 101. & decif. crim. 79. & ibid. Fan. Centolin. in additionib. Arque doctrina hujus, & praecedentis limitationis in S. C. me interveniente, qui Judge erant causarum nobilitatis Sediliu. hujus Neapolitanarum civitatis, decisum est in causa illorum de Transo cum Sedi Montane, non esse supersedendum in causa civili ob falsitatem objectam ejusdem instrumenti, sed ea oppositione non obstante procedendum est ad ea, quae incumbebant pro expeditione dicta cause nobilitatis, non impedita tam prosequitione processus criminalis. Latum sicut decretum in causa reclamationis confirmans primum aliud simile decretum, die 27. Novembris anni 1636. Act. Jodaniss.

36 Limita octavo, ut tunc sit supersedendum in causa pri-
mum mota, intentata post causa criminali, quando intentaretur per eundem reum conventum: secus si causa criminalis intentaretur a tertio, veluti si causa criminalis proponeretur a Fisco, vel judge precedente ex officio: tunc causa criminalis non suspendit causilem, seu criminali puniti motam. Ita sentit Cynus in d. l. 1. num. 7. vers. sed si alius accusarer. Cod. de iis qui accusar. non poss. Alber. in l. judicati. n. 4. vers. Si autem ex iran. Cod. si ex falso instrum. Aug. ad Angel. de maleficio verb. Inchoata facta, num. 17. in fin. Puteus decif. 93. agebat. Alexand. num. 1. vers. sed posse ad istud fundamentum responderi. & verb. Si ergo in causa nostra, lib. 1. Rota divers. dec. 133. lib. 2. part. 3. Bajard. ad Clarum lib. 5. sent. §. fin. quest. 2. n. 14. Trentacinq. d. resolut. 7. n. 25. qui sublimata Farinac. d. quest. 100. num. 114. & 115. Ratio est, quia, ut supra diximus, res inter alios acta alii non pre-judicat, leg. sepe 63. ff. de re judicat.

37 Limita non, ut causa criminalis non faciat suspendere causam civilium possessori. Hanc limitationem tradit Bart. in l. num. 2. tametsi agat de crimen objecto per modum exceptionis, Salic. n. 2. C. de edit. D. Adrian. resolut. ubi etiam si crimen obiectum per modum principali's accusationis, & similiter Fulgosius ibidem, num. 2. Alexand. num. 4. Capicus decif. 25. numer. 6. Lancellot. de attenti. 2. part. cap. 4. limitat. 23. n. 17. 12. & 13. ubi resolut. hoc habet limitationes duas decisiones Rota, Farin. d. q. 100. ex num. 108. Trentacinq. d. resolut. 7. num. 7. Ratio est, quia possessorum non suspendit ex causa requirentia aliorum indaginem, quia est judicium summarium. Causa autem criminalis aliorum indaginem requirit, juxta egregie notata a Menoch. de re in poss. remedi. ult. num. 43. & doctissimo Riccio, amico nostro, collect. 3802. part. 8. Videtur aperte probari ex text. in l. 1. de application.

38 Sublimata tamen, ut non procedat predicta limitatio, attento jure Neapolitano in pragm. 1. de falsis, qua statuitur, ut ille puniatur amissione cause, qui scienter produixerit testes falsos, aut falsa instrumenta. Sic tradit Capicus d. decif. 25. num. 6. in fin. Quatenus intelligenda, & explicanda sunt juxta dicenda inferius, num. 40. 41. & 42.

39 Limita decima, ut tunc causa criminalis faciat superedere causilem, & eius processum impedit, cum ultraque causa proponatur coram eodem judge: vel causa criminalis proposita est coram superiori judge, civilis autem coram inferiore. Verbi gratia, causa civilis proponeretur in Magna Curia Vicaria, criminalis autem in Sacro Regio Consilio, quod est Tribunal superius. Secus quando causa civilis primum introducta est in Tribunalis superiori, causa autem criminalis in inferiore, vel quando ultraque causa proponeretur coram diversis judicibus jurisdictione paribus. Tunc enim quoniam pars in parem non habet imperium, l. illa a quo 13. §. tempestivum, ff. ad Trebell. c. innoruit. 20. & ibi Gloss. in verb. in parem, de elect. & Gloss. in cap. studiisi, verb. Mandatum speciale, de-

offic. legat. & multo minus inferius ad superiore, leg. minor autem 10. in princip. ff. de minor. cap. cum inferior 16. de major. & obed. non potest unus judge inhibere alterum, ne procedat in causa sua, nec judge causa criminalis jube, ut supercedeat judge causa civilis. Hanc limitationem tradit Bal. in l. 1. num. 19. C. quomodo, & quando judge, & est de mente Federici de Senis confil. 93. num. 3. in fin. quem allegat Baldus non designate loco. Sequuntur August. Ariminensis ad Angelum de maleficio, ver. Comp. parent dicti inquisiti, num. 20. vers. limita tamen predicta, & Farinac. d. q. 100. num. 112. Qui tamen num. 113. tradit cautelam, qua possit subterfugi haec limitatio, si judge, inquam, coram quo causa criminalis agitur, non inhibeat judgem superiori, aut parem, quos inhibere non potest, ut dictum est, sed inhibeat ipsum litigantem, ne prosequatur causam civilem.

Limita undecima, ut non procedat regula de jure Neapolitano, quo attento, quemadmodum exceptions prejudiciales non habent effectum suspensivum, sed simul cum causa principali examinatur, juxta Constitutionem de Excepione filiarionis, lib. 22. tit. 23. apud Afflctum Rubr. 22. ita actions prejudiciales non suspendunt cursum cause prius mota, sed simul procedit cursus utriusque cause absque impedimento actionis prejudiciales, ex Constitut. Si civiliter agens, lib. 2. tit. 21. Omnia enim prejudiciales sunt sublata in Regno per istas duas Constitutiones, ut notant Sribentes Regnicole ad ipsas. Concordat pragm. 2. de falsis, in princip. qua statuitur, ne impedit cursus cause civilis ex superviventia accusationis criminalis de falsitate, sed in utraque causa simul procedatur, & criminalis causilem non impedit, neque sententiam diffinitivam illius retardet. Ita sentit Glos. in d. Conf. Si civiliter agens, Ifernia, & Afflct. ibidem in princ. notantes, per illam corrigi jus commune, Trentacinq. d. resolut. 7. num. 10. Grammaticus decif. 60. num. 22. Mastrill. decif. 220. num. 1.

Sublimata primò de jure ejusdem Regni, ut quamvis causa criminalis falsitatem non retardet sententiam causae civilis, tamen victor in causa civili, qui obtinuit sententiam, pro se teneatur praestare fiduciosam cautionem de restituendo quidquid ex dicta sententia fuerit consequitus, una cum expensis litis, si succubuerit in causa criminali, eo quod pronuncietur, falsitatem locum habere in favorem accusatoris. Sic statuitur in dict. pragmat. 2. de falsis, in fin. prima partis, que late est a D. Raimundo de Cardona. Ratio hujus sublimitationis est, quia per pragmat. 1., de falsis, statutum est, ut qui scienter produixerit testes falsos, vel instrumenta falsa, perdat causam, quapropter sequitur est, ut caveatur reo in eum casum, quo constituerit, actionem obtinentem in causa civili produxisse testes, vel instrumenta falsa, cum ipsem actionem non impeditur prosequi suam causam, & quoniam sententiam obtineat, dum adhuc de falsitate testium, vel instrumentorum non confat.

Sublimata secundo, ut tunc etiam in Regno sit supersecundum in causa civili ob accusationem criminalis falsitatis, quando allegata falsitate judge, procedenti constitutis ex ipsa falsitate ex eisdem actis, & processu currenti super causa principali. Ex eo enim temporis articulo in causa principali supersedere debet, & super falsitatem providere, & pronunciare. Sic statuitur in d. pragmat. 2. de falsis, in fin. primo partis, que late est a D. Raimundo de Cardona. Ratio hujus sublimitationis est, quia per pragmat. 1., de falsis, statutum est, ut qui scienter produixerit testes falsos, vel instrumenta falsa, perdat causam, quapropter sequitur est, ut caveatur reo in eum casum, quo constituerit, actionem obtinentem in causa civili produxisse testes, vel instrumenta falsa, cum ipsem actionem non impeditur prosequi suam causam, & quoniam sententiam obtineat, dum adhuc de falsitate testium, vel instrumentorum non confat.

Sublimata tamen, ut non procedat predicta limitatio, attento jure Neapolitano in pragm. 1. de falsis, qua statuitur, ut ille puniatur amissione cause, qui scienter produixerit testes falsos, aut falsa instrumenta. Sic tradit Capicus d. decif. 25. num. 6. in fin. Quatenus intelligenda, & explicanda sunt juxta dicenda inferius, num. 40. 41. & 42.

40 Limita decima, ut tunc causa criminalis faciat superedere causilem, & eius processum impedit, cum ultraque causa proponatur coram eodem judge: vel causa criminalis proposita est coram superiori judge, civilis autem coram inferiore. Verbi gratia, causa civilis proponeretur in Magna Curia Vicaria, criminalis autem in Sacro Regio Consilio, quod est Tribunal superius. Secus quando causa civilis primum introducta est in Tribunalis superiori, causa autem criminalis in inferiore, vel quando ultraque causa proponeretur coram diversis judicibus jurisdictione paribus. Tunc enim quoniam pars in parem non habet imperium, l. illa a quo 13. §. tempestivum, ff. ad Trebell. c. innoruit. 20. & ibi Gloss. in verb. in parem, de elect. & Gloss. in cap. studiisi, verb. Mandatum speciale, de-

Disputatio VII.

tentia, & Paulus in d. b. ultima, n. 2. in fin. Cum vero causa criminalis non fuerit prajudicialis civili, ita ut sententia in criminali patiat rem judicatam, quae obstat civili, tunc quoconque modo finita criminali, sive per absolucionem, sive condemnationem, patet via actori ad prosequendam causam civilem. Hæc quoad secundum casum principale.

45 Tertio tandem casu principali, quando videlicet actor proponit actionem civilem, reus vero non proponit principaliter accusationem, sed incidenter opponit exceptionem criminali, verbi gratia, si actor petente hereditatem ex testamento, vel rem donatam ex instrumento donationis, reus opponeret per modum exceptionis falsitatem testamenti, vel instrumenti donationis (quod Practici dicunt redargere civilius defalso) dicendum est, ex ista incidentia exceptioni criminalis non esse suspendendam causam civilem, sed procedendum usque ad diffinitivam, presupposito examine istius exceptionis, ut cuiuslibet alterius peremptoria. Hanc resolutionem continet expressis verbis. Cum civili 3. C. de ordin. judic. per hac verba: Cum civili disceptationi principaliter morsa questionis criminalis incidet, vel criminis prius instauratur civilis causa adjungitur, potest judge eodem tempore utramque questionem sua sententia dirimere, & ibi notat glossa, verb. tempore, Bartol. Baldus, Angelus, Salicet. Paulus, Fulgosius, Cynus in leg. ultima, in princip. C. cod. titul. Afflct. in d. Conf. Si civiliter agens, n. 3. Trentacinq. dicit. resolution. 7. num. 9. Farinac. d. q. 100. num. 86. Ratio est, quia usus judiciorum ita fert, ut super exceptionibus incidentibus pronuncietur, cum diffinitur causa principalis, ut diximus disputat. precedent. num. 30.

46 Adversus hanc resolutionem refert quorundam Doctorum sententiam Farin. ubi supra num. 87. quam conciliare conatur cum predictis num. 88. Ego vero parum curio de sententia contra expressum jus contentum in d. l. 3. C. de ordin. judic.

SUMMA DISPUTATIONIS SEPTIMÆ.

- 1 *Qui Doctores, & quibus locis agant de reconventione.*
- 2 *Traclantes de reconventione, que ad illam attinent, reducant ad quatuor capita.*
- 3 *Reconvencionis habet duo privilegia, seu duos effectus, primum, ut faciat concurrere simul processum cum causa conventionis, secundum est, ut proroget jurisdictionem judicis conventionis.*
- 4 *Reconvencionis proponenda est ante, vel paulo post litis contestationem, ut habeat duos istos effectus.*
- 5 *Reconvencionis quandamque proposita durante iudicio conventionis operabitur effectum prorogationis jurisdictionis.*
- 6 *De jure Castelle quando sit proponenda reconventione.*
- 7 *Reconvencionis coram quibus judicibus proponi possit, remissive.*
- 8 *Reconvencionis in causa appellationis admitti non potest.*
- 9 *In causa executiva non habeat locum reconventione, & communis est sententia negativa.*
- 10 *Reconvencionis executiva potest admitti in causa executiva.*
- 11 *Nova consideratio, & distinctio.*
- 12 *Instrumentum querentium est simile sententiae, sed non in omnibus, & per omnia.*
- 13 *In quibus causis habeat locum reconventione, an in causis summariis, & possessoriis, remissive.*

DISPUTATIO VII.

De Reconventione.

1 *A*d hunc planè locum, ubi de iudicis in genere agitur, pertinet de reconventione disputatio, nisi quæ ad ipsam spectant, tam fusæ, quam plenæ efficiunt apud Doctores tractata, ut nihil sit, quod addi possit. Tamen ne videamus omisisse tam celebrem, tamque in iudicis frequentem materiam, indicabimini solum loca, ad quæ, quoties opus fuerit, recurritur, in quibusque quivis casus occurrens possit inventari. Agunt Doctores de reconventione occasione textus ibi in leg. cum Papinianus 14. & in Aubert. & consequenter, Cod. de sentent. & interloqui. omn. jud. ubi Cynus, Bartol. Baldus, Angelus, Salicetus, Fulgosius, Paulus, idem Cynus in leg. per hanc 4. Cod. de tempor. & reparat. appellat. & in leg.

qui non cogitur 22. ff. de jud. ubi Angelus Paulus, & Fulgos.

Canonistæ in cap. 1. de muriis peritonib. ubi Innocent.

Hoſtiens. Joann. Andr. Zabarell. Baldus, Butrius, Panormitanus, Joannes de Imola, Felinus, & Marianus Socinus,

qui latè, & optimè prosequitur materiali per duodecim articulos. Et in cap. dispensia 3. §. Reus quoque de rescrip.

in 6. ubi post glossam Archidiaconus, Joann. Monachus,

Geminianus, Butrius, Philippus, Francus, Petrus, An-

charannus, Speculator lib. 2. titul. de reconventione, Se-

carius regula 412. alias liter. R. regula 1. Duennas regula

102. Anton. de Matthæis tractat. de prorogatione jurisdict.

ex num. 59. tom. 3. tract. part. 1. Maranta in Speculo aureo,

par. 4. distin. 6. Muscatell. in praxi S.C. lib. 1. par. 3. glo-

stib. Syntagma commun. opinio. lib. 7. titul. 8. ex num.

37. Hippolytus de Marsiliis in repetit. cap. at si clerici, ex

num. 213. de iudicis. Barboſa late in l. qui prior 29. ex num.

3 ff. de iudicis. Scaccia de iudicis, lib. 1. cap. 1. ex num.

93. Franchis dec. 193. & dec. 349. & dec. 376. Vivius dec.

128. Menoch. de arbitri. lib. 1. q. 44. & lib. 2. casu 184. An-

na singular. 429. cum seq. ad 433. Tepatus in compend. va-

riar. tit. 148. Thufus lib. R. conclus. 60. & 61. Honded.

coroll. 21. vol. 1. Graffis de effectibus cleric. 1. effectu, ex n.

745. qui plurimos allegat, eruditissimus Riccius amicus

notat coll. 112. 1159. 1969. 2287. 2753. Cancer variar.

resolut. par. 2. cap. 13. Galluppus in sua prax. par. 2. cap. 14.

Ripol. variar. resolut. cap. 4. ex num. 51. Trentacquinus

variarum resolut. lib. 2. titul. de mutuis petitionib. resoluti.

Caravita ad Ritum 67. ubi rexus, idem Scaccia de sentent.

& re iudicata, gloss. 7. quest. 4. specul. 3. ex num. 4. & ex num.

48. Martha de jurisdictione, part. 4. casu 107. Ca-

stellani agunt de reconventione, juxta textum in leg. 1. &

2. titul. 5. lib. 4. Recopil. Azevedus in d. leg. 1. ex n. 60.

Paz in prax. 1. tom. 1. part. septima, tempor. num. 12. &

29. Villadiago in Polis. cap. 1. n. 11. & 12.

Illi qua de reconventione tradiderunt, ad quatuor

capita reducunt. Primum de natura reconventionis, &

eius privilegiis. Secundum, quo tempore fit proponenda?

Tertium coram quibus judicibus? Quartum, in

quoibus cauts locum habeat?

Quod primum, dicunt, reconventionem habere duo

privilegia, ego dictem effectus. Primum, ut faciat cur-

re re simul processum, in quo sit ipsa recon

potest proponi quandoconque durante judicio conventioni, multo etiam post item contestata, juxta text. in cap. dispensia 3. & Reus quoque, de refer. in 6. id est, usque ad conclusionem in causa, ut explicant gloss. in d. cap. 1. Schol. 1. de mutuis per. Innocent. ibi num. 4. Baldus num. 12. Zabarell. ex num. 12. Philipp. Franch. in d. §. Reus quoque, num. 5. Ancharranus num. 1. qui se refert ad praedictam glossam, Bart. in Auth. de executorib. & his qui convenienter, & reconven. §. Illud, num. 5. Albericus in d. l. cum Papinianus, num. 4. idem Bald. in d. l. Aut. & consequenter, n. 8. Vel, ut alii dicunt, usque ad sententiam, e quibus est Bart. in eadem Auth. & consequenter, num. 12. Henricus Boeverius in suis singul. 34. verbo Reconventio, numer. 2. Tepatus in compendio var. tit. 148. cap. 3. vers. Reconventio potest, Syntagma commun. opin. ibi. 7. dist. tit. 8. num. 37. Franchis dec. 376. Vivius dec. 128. num. 2. qui dicit, esse communiorum opinionem, referens Zafium, Caravita Ritu 67. num. 6. Graffis de effectib. clericar. effect. 1. nu. 762. Cancer. var. resolut. par. 2. cap. 13. n. 9. Barbosa in d. l. qui prior 29. num. 26. ff. de judicis, & Novarius de electione fori, sect. 1. quaf. 15. num. 8. & 9. Neque enim conclusio ex toto equiparatur sententia, Franch. dec. 286. num. 8. Tametsi explicatio d. §. Reus quoque, multum sit controversia, ut late tractant Panormit. in d. cap. 1. num. 12. & 13. de mutuis petit, & Marianus Socinus ibidem artic. 7. per rotum, creditibus multis, esse correctum; seu declaratum ex textu in clement. sape, §. Verum, de verb. signific. ubi notat gloss. verb. Exordio, & priori sententia non levem ingrat difficultatem doctrina, quam ex Barro. Baldi Jo. Fabro approbat Rota, ut refert Ludov. Gomez decision. 14. lib. 1. Ex qua colligi videbatur, etiam post sententiam posse proponi reconventionem, ad effectum provocandi si dicendum esset, reconventionem durante primo judicio propositam operari effectum prorogationis. Cum post sententiam dicatur etiam lis pendere propter executionem, etiam si sententia transferit in rem judicatam, ut notavimus supra, hoc titulo, disp. 6. n. 3. in fin.

¶ Hac autem difficultas cessat juxta jus Castellæ, quo atento reconventio debet proponi intra viginti dies, eo jure concepio reo ad opponendas suas exceptions peremptorias, & alias cuiuscunq; generis: post illos vero viginti dies reconventio non admittitur, ac per consequens nullum habebit effectum. Ita statutur in l. 1. tit. 5. lib. 4. Recop. notat Azevedus ibi num. 60. Monterroso in sua pract. tratt. 2. pag. 2.

¶ Quod tertium prædicti tractant, an reconventio possit proponi coram judicibus ordinariis ac coram delegatis, an coram prorogatis, & an coram arbitris, & vide ultra illos Zafium responsor. lib. 2. cap. 37.

¶ Quod quartum, reconventio in causa appellationis admitti non potest, ut communiter consentunt Doctores, Cynus in leg. per hanc, n. 7. Cod. de tempor. & reparat. appellat. & in d. Auth. & consequenter, num. 6. C. de sentent. & interloq. omn. jud. ubi Bart. num. 15. Bald. n. 12. Fulgosius num. 13. Innocentius in d. cap. 1. num. 3. inf. de mutuis petit. & ibi Hofiens. num. 10. Zabarella num. 4. Butterius nu. 12. versicul. Quarto dubitatur, Joannes Andreas numer. 3. versicul. Coram judice appellationis, Panormit. num. 31. Marianus Socin. num. 95. Hippolyt. de Marfilis in repet. cap. 1. si Clerici, n. 217. de judicis, Specular. dict. titul. de reconventione, §. Nunc, n. 6. Barbo. in d. leg. qui prior. 29. n. 49. ff. de judic. qui reddit optimam rationem, Maranta in prax. d. distin. 6. ex n. 24 ad 46. Caravita Ritu 67. n. 20. Baldus dec. 6. Rota in antiquis dec. 1. de mut. peritonib. alias dec. 61. Guido Papa dec. 436. numer. 102. Mastrill. dec. 136. Anna singul. 430. Tepatus in compendio, versicul. 148. cap. 2. versicul. in causa appellationis. Hondeanus confil. 22. num. 14. Cancer. variar. resolut. par. 2. d. cap. 13. num. 5c. Ripol. 2. variar. resolut. cap. 4. n. 63. Trentacing. ver. resolut. lib. 2. tit. de mutuis petit. resolut. 1. n. 29. Ratio autem videtur esse ea, quam tergitimus supra, tit. 1. disp. 2. num. 1175. & num. 1227. Hanc, & alias commemorat Scaccia de sentent. & re judic. gloss. 7. quaf. 4. spec. 3. num. 125. Tametsi Hofiensis in summa titul. de mutuis petition. n. 4. referat quorundam contraria sententiam, & item Speculator d. n. 6.

¶ In causa executiva ex instrumento guarentigio vigore statuti, vel consuetudinis, an habeat locum reconventionis est controversia. Nam communior sententia est, reconventionem universim locum non habere. Ita sentit Baldus in dict. Authent. & consequenter numer. 17. Quod

probat, quia instrumentum guarentigium habet vim sententiae, eique equiparatur, notat cum multis Cancer variar. resolut. par. 2. cap. 3. num. 17. Post sententiam vero reconventionem in causa, ut explicant gloss. in d. cap. 1. Schol. 1. de mutuis per. Innocent. ibi num. 4. Baldus num. 12. Zabarell. ex num. 12. Philipp. Franch. in d. §. Reus quoque, num. 5. Ancharranus num. 1. qui se refert ad praedictam glossam, Bart. in Auth. de executorib. & his qui convenienter, & reconven. §. Illud, num. 5. Albericus in d. l. cum Papinianus, num. 4. idem Bald. in d. l. Aut. & consequenter, n. 8. Vel, ut alii dicunt, usque ad sententiam, e quibus est Bart. in eadem Auth. & consequenter, num. 12. Henricus Boeverius in suis singul. 34. verbo Reconventio, numer. 2. Tepatus in compendio var. tit. 148. cap. 3. vers. Reconventio potest, Syntagma commun. opin. ibi. 7. dist. tit. 8. num. 37. Franchis dec. 376. Vivius dec. 128. num. 2. qui dicit, esse communiorum opinionem, referens Zafium, Caravita Ritu 67. num. 6. Graffis de effectib. clericar. effect. 1. nu. 762. Cancer. var. resolut. par. 2. cap. 13. n. 9. Barbosa in d. l. qui prior 29. num. 26. ff. de judicis, & Novarius de electione fori, sect. 1. quaf. 15. num. 8. & 9. Neque enim conclusio ex toto equiparatur sententia, Franch. dec. 286. num. 8. Tametsi explicatio d. §. Reus quoque, multum sit controversia, ut late tractant Panormit. in d. cap. 1. num. 12. & 13. de mutuis petit, & Marianus Socinus ibidem artic. 7. per rotum, creditibus multis, esse correctum; seu declaratum ex textu in clement. sape, §. Verum, de verb. signific. ubi notat gloss. verb. Exordio, & priori sententia non levem ingrat difficultatem doctrina, quam ex Barro. Baldi Jo. Fabro approbat Rota, ut refert Ludov. Gomez decision. 14. lib. 1. Ex qua colligi videbatur, etiam post sententiam posse proponi reconventionem, ad effectum provocandi si dicendum esset, reconventionem durante primo judicio propositam operari effectum prorogationis. Cum post sententiam dicatur etiam lis pendere propter executionem, etiam si sententia transferit in rem judicatam, ut notavimus supra, hoc titulo, disp. 6. n. 3. in fin.

¶ Ego existimare, distinguendum esse. Aut reconveniens in via executiva vult uti primo privilegio reconventionis, & sic impide effectum executionis, & ejus celeritatem, quia proposita reconventione ejus processus debet esse simultaneus cum processu conventionis, & non potest id facere. Quare nisi reconventionem probet intra tempus executionis, ejus nulla ratio habenda est quod hunc effectum. Quod si reconventio sit executiva, & eam probat intra tempus prima executionis, poterit sive ullo incommodo uterque processus pari passu ambulare, & una sententia simul terminari. Aut reconveniens solum vult uti privilegio secundo prærogativo jurisdictionis judicis consequenti, ut causa reconventionis ventiletur coram eodem judice, coram quo fuit petita executio, & crederem posse reconventionem proponi in qualibet causa executiva, etiam si reconventione sit illiquida, & non possit intra terminum prima executionis liquidari. Et effectus erit, ut executione finita processus reconventionis agatur postea coram judice executionis. Ratio est, quia in hoc casu viget eadem illa ratio contenta in dict. leg. cum Papinianus 14. C. de sentent. & interloq. omn. jud. juncta. Aut. & consequenter nempe quia actor, cuius in agendo observat, arbitrium, eum habere, & contra se judicem in eodem negotio designari non debet, quam ibi expoundent Doctores, & explicat bene Barbosa in d. l. qui prior. 29. ex numer. 10. ff. de judic. quam sententiam amplectuntur Muscatell. in prax. lib. 1. part. 3. d. gloss. actor. num. 14. Cancer. variar. resolut. 2. part. cap. 13. num. 33. cum antecedentib. & in eam inclinat. Marant. d. dist. 6. num. 36. vers. non tamen intelligas, & num. 39. vers. Puta tamen posse concordari, & Scaccia de sentent. & re jud. gloss. 7. q. 4. spec. 3. n. 140. & 141. cum seq.

¶ Neque obstat argumentum Baldi, quod instrumentum guarentigium equiparetur sententia: quoniam respondendum est, instrumentum guarentigium esse simile sententia quoad id, quod potest quemadmodum sententia executioni mandati: sed non in omnibus, & per omnia esse

esse exequatur sententia obtinenti autoritatem rei iudicatae, ut animadvertisit tit. 1. disp. 2. quaf. 7. sect. 3. numer. 921. notaruntque Natta conf. 51. num. 4. tom. I. Grammaticus conf. civili 96. numer. 29. & defumitur ex Baldo in l. peremptorias 2. num. 19. Cad. sentent. rescindi non poss. Cumano in leg. si se non oblit. 4. §. Condemnatum, n. 5. vers. ultimo dicebam, Alexand. ibidem numer. 17. & 18. ff. de re judicata. Refert Asinius tractat. de executionibus. §. 2. cap. 23. & Sigismundus Baldus, Baldi Perusini nepos in tract. de statutis, attributo ipsi Baldo Perusino verb. instrumentum, num. 17. pluribus prosequitur Benedict. de Barzis tract. de Guarentigia, 2. part. & 3. part. Antonius de Canario de executione instrumentorum, numer. 15. & 16. apud quos videbis multa discrimina inter executionem sententiae, seu rei iudicatae, & instrumentorum guarentigiorum executionem. Quare non recte colligitur ex ea similitudine excludi reconventionem in executione instrumenti, quemadmodum in executione sententiae. Ratio autem dissipatis est evidens, quoniam videlicet, qui omisca reconventione item est prosequitus, usque ad sententiam, manifeste fuit negligens, quod tamdui reconventionem disfuerit, ideo mirum non est, si ei iura privilegii prorogationis denegaverint. At verdi, contra quem intentatur via executiva vigore instrumenti guarentigiorum, imputari non potest, cur reconventionem non proposuerit, aut cur eam tempore executionis proponeat, cum ante non potuerit.

Apud eosdem prædictos Doctores videre poteris, an 13 reconventio in causa summarii locum habere possit, item an in causa possessoriis, item quando imploratur officium judicis, & ejusmodi alias difficultates, & dubia, quorum resolutioni nihil habemus, quod addamus.

SUMMA DISPUTATIONIS OCTAVE.

- 1 Vla executiva potest converti in ordinariam.
- 2 De jure Castelle executio fit non solum virtute sententiae, sed etiam vigore instrumenti.
- 3 In execuzione de jure Castelle ante citationem rei capiuntur pignora, sed postea ante sententiam ultime additionis citatur.
- 4 Si ex probationibus summariis, aut exceptionibus factis, & objectis, a reo constet in iuste executionem, sed tamen potuisse condemnari, via executiva convertitur in ordinariam, ibid.
- 5 Legibus juris civilis nititur hec praxis.
- 6 Circumst. inutilis est vitandus.
- 7 Non est retrahenda executio non iure facta, cum constat, vel constare potest, inconvenientem cum, cui facta est, esse verum debitorem.
- 8 Cum datur possessio ex inordinato processu rei obligate, retinetur pro debito, donec solvatur.
- 9 Idem ius servant in Castella judices appellationis inferiores, quod judices supremi in hoc casu.
- 10 De jure Castelle tertius oppositor convertit judicium executionum in ordinarium.
- 11 Quod differat ius Castelle a jure communi.
- 12 De jure Neapolitanum quanam habeant paratam execucionem, & n. 13. & 14.
- 13 Ritus M.C.V. de exequendis decretis ejusdem M. C. explicatur.
- 14 Decretus negativum revocans affirmativum Mag. Cur. Vicarie in judicio assidentia an habeat paratam executionem.
- 15 Prima sententia affirmativa.
- 16 Si retrahatur sententia executibilis, retrahatur executio, ibid.
- 17 Actoris, & rei in judicio, equalis est favor, & non debent ad imparia judicari, ibid.
- 18 Secunda sententia negativa verior.
- 19 Via executiva extinguitur cum semel est executum, ib.
- 20 Si qualibet sententia mandaretur executionem, lites essent immortales.
- 21 Confirmatur ex lege Regia Castella.
- 22 Ritus 259. & pragmatica 2. de appellat. expenduntur, & declarantur.
- 23 Glossa in cap. accedens, ut lite non contestata declaratur.
- 24 Regula correlativorum, ut quod de uno disponitur,

DISPUTATIO VIII.

Utrum Judicium executivum possit verti in ordinarium, & quando id locum habeat.

E Xistimanda est certissima conclusio in hac disputa. tione, posse, & debere in multis casibus viam executivam converti in ordinarium, & ex judicio executivo fieri ordinarium judicium. Solummodo oportet explicare, in quibus id contingat, tam juxta jura Castella, quam juxta jura, & usum Regni Neapolitanii, & quomodo veritas haec sit ad usum, & primum deducenda in casibus occurrentibus.

Juxta jura Castella executio fit non solum virtute sententiae diffinitive in rem judicatam transacta, sed etiam vigore instrumentorum publicorum, arbitriorum, transactiōnium, confessionum, aut chirographorum recognitorum, juxta l. 1. & 1. 2. quae vocatur lex Toleti, l. 4. 5. & 6. tit. 21. l. 4. Recopil. & ad eas latè scribit Azeved. in veteri Ordinam. l. 4. l. 5. tit. 8. lib. 3. Ordinament. quas commentatus est copiose Didacus Perez, ex column. robi 1064. script latissime Roderic Suarez in repetit. posse rem judicatum, ff. de re judicata, notabili 1. & seqq. & in declaratione leg. Regni, Parlador, l. 2. rerum quotidiani cap. final. pars. 1. per 2. 88. Paz in prax. l. tom. 4. pars. cap. 1. Rodriguez tract. de execut. cap. 1. Havia Volano in Curia Philipp. 2. p. ex §. 2. ad 7. Villadiego in sua Polit. cap. 2. ex num. 1. Monterroso in practic. tratt. 3. Quiplene tra-